

Vergaderjaar 1984-1985

18 664
Nadere wijziging van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, de Werkloosheidswet en de Wet Werkloosheidsvoorziening en enige andere daarmee verband houdende wetten (verlaging van uitkeringspercentages)

Nr. 5

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 6 november 1984

1. Algemeen

Zoals reeds in de memorie van toelichting werd opgemerkt, duurt de noodzaak om de collectieve uitgaven terug te dringen onverminderd voort. Deze noodzaak dwingt ertoe ook op het terrein van de sociale zekerheid verdere besparingen tot stand te brengen. Daarom stelt de regering bij het onderhavige voorstel van wet voor per 1 januari 1985 een eerste stap te zetten in de richting van de stelselherziening door de uitkeringspercentages ingevolge de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Werkloosheidswet (WW) en de Wet Werkloosheidsvoorziening (WWV) per die datum te verlagen en te harmoniseren door deze te stellen op 70%.

Blijkens het voorlopig verslag hebben de fracties van de P.v.d.A., D'66, de P.S.P., de C.P.N. en de R.P.F. ernstige bezwaren tegen dit voorstel van wet.

De afwijzende houding van deze fracties vindt hoofdzakelijk haar grond in het feit, dat reeds een eerste stap op de weg van de stelselherziening wordt gezet, terwijl de besluitvorming rond de adviezen over de stelselherziening nog niet is afgerond, waardoor de contouren van het nieuwe stelsel nog niet vaststaan.

De leden van de fractie van het C.D.A. menen dat dit voorstel van wet zal bijdragen aan de beheersing van de sociale zekerheidsuitgaven voor 1985. Zij merkten daarbij op, dat door de keuze voor deze maatregelen kan worden voorkomen, dat ook in 1985 kortingen op de minimumuitkeringen zullen moeten plaatsvinden. Zij kan dan ook op hoofdlijnen instemmen met het onderhavige voorstel van wet.

Verder is de C.D.A.-fractie van mening dit voorstel van wet te moeten bezien in het perspectief van de stelselherziening, welke herziening zij noodzakelijk acht om de essentie van het stelsel van sociale zekerheid te kunnen behouden.

Ook de leden van de fractie van de V.V.D. menen dat het voorliggende voorstel van wet allereerst moet worden gezien als een voorschot op de stelselwijziging.

De fractieleden van het G.P.V. ten slotte menen, dat de rechtvaardiging van dit voorstel van wet gezocht moet worden in de beoogde ombuigings-taakstelling en achten deze doelstelling legitiem.

Nu de meeste fracties met betrekking tot het voorliggende voorstel van wet een relatie hebben gelegd naar de stelselherziening, wil ik allereerst daar nader op ingaan.

a. Stelselherziening

Door verschillende fracties werd ingegaan op de redengeving voor de stelselherziening. De redenen, die van de zijde van de fractie van de V.V.D. werden genoemd, komen voor een belangrijk deel overeen met de drieledige redengeving, zoals die in de adviesaanvraag aan de SER is verwoord, en die – kort samengevat – neerkomt op aanpassing aan maatschappelijke veranderingen, te weten het structurele karakter van de niet-activiteit en de voortschrijdende emancipatie, en aanpassing aan de economische situatie. Daarnaast werd in de discussie over de redenen voor stelselherziening regelmatig – ook door de SER – naar voren gebracht de noodzaak om te komen tot een grotere doorzichtigheid van de sociale zekerheidswetgeving. Ook de leden van de fracties van de V.V.D., D'66 en de R.P.F. wezen hier op. Het kabinet is voornemens, om met het aspect van doorzichtigheid en eenvoud bij de te ontwerpen regelgeving zoveel als met het oog op de te regelen materie mogelijk is, rekening te houden.

Het kabinet heeft in de memorie van toelichting niet – zoals de fracties van D'66, de P.S.P. en de S.G.P. kennelijk meenden – ontkend, dat aan de thans voorliggende maatregelen voornamelijk ten grondslag ligt het streven naar aanpassing aan de huidige economische situatie. In tegendeel: in de toelichting is er op gewezen, dat het feit, dat nu met name de ombuigingsnoodzaak voorop staat, niet betekent dat de andere redenen voor stelselherziening op de achtergrond zouden zijn geraakt. De naar het oordeel van het kabinet vanuit die andere redenen noodzakelijke ingrepen in de structuur van de regelgeving kunnen echter helaas niet gelijktijdig worden gepresenteerd.

Vooropgesteld zij, dat ook ik de voorkeur zou hebben gegeven aan een integrale behandeling van de maatregelen betreffende het niveau van de uitkeringen en de structuur van de uitkeringsregelingen. Terecht wezen de fracties van de P.v.d.A. en D'66 erop, dat in de sociale zekerheid tussen deze aspecten een samenhang bestaat. Ook van de zijde van de R.P.F.-fractie werd er op gewezen dat de contouren van het herziene stelsel niet bekend zijn. Gewezen werd op het feit dat door die fractie steeds is aangedrongen op een integrale benadering van de stelselherziening.

Dat niettemin een splitsing is gemaakt tussen voorstellen betreffende het uitkeringsniveau en voorstellen betreffende de structuur van de uitkeringsregelingen, heeft te maken enerzijds met de noodzaak, om in 1985 de vereiste ombuigingen in de collectieve sector te bereiken, en anderzijds met het feit, dat het onmogelijk is om op dit moment uitgewerkte plannen ten aanzien van de structuur van de uitkeringsregelingen voor te leggen. Van de zijde van de R.P.F.-fractie werd er terecht op gewezen dat aan ingrepen in de structuur een groot aantal haken en ogen zitten, zoals een sterk verdeeld SER-advies, de uitvoering van de geïntegreerde werkloosheidsregelingen en de gecompliceerdheid van de beoogde regelgeving, die een verantwoorde besluitvorming tot een ingewikkeld proces maken. De voornemens ten aanzien van de structuur zullen dan ook in geen geval eerder dan begin 1985 bekend kunnen worden gemaakt. Een totaalbeeld van de kabinetsvoorstellen met betrekking tot de structuur van het herziene stelsel zal, overeenkomstig hetgeen daaromtrent eerder is toegezegd (kamerstuk 18600, hoofdstuk XV, nr. 10), worden gepresenteerd in de toelichting bij de nieuwe geïntegreerde werkloosheidswet, en niet in «het eerste grote wetsontwerp inzake de sociale zekerheid», zoals de fractie van de P.v.d.A. stelde, daarbij kennelijk doelend op de voorliggende voorstellen.

Van de zijde van deze fractie werd in dit verband voorts gesteld, dat bij de algemene beschouwingen de toezegging zou zijn gedaan, dat vooraf aan deze voorstellen de opvattingen van de regering ter zake van de toekomst van het sociale zekerheidsstelsel zouden worden uiteengezet. Een dergelijke toezegging – die zou moeten worden beschouwd als een terugkomen op de hierboven bedoelde afspraken – werd niet gedaan. Het is helaas onmogelijk om reeds vóór de afronding van de behandeling van deze voorstellen de visie van het kabinet op de toekomstige structuur van het stelsel uiteen te zetten.

Dit wettigt naar mijn oordeel niet de conclusie van de leden van de fractie van de P.v.d.A., dat afhandeling van dit voorstel van wet op dit moment onmogelijk is. Het gaat nu om een eerste stap in het kader van de herziening van het stelsel die ook zelfstandig op zijn merites kan worden beoordeeld. Behandeling van deze voorstellen betekent niet, zoals de fractie van de P.S.P. meende, dat in de toekomst van een werkelijk fundamentele discussie over de grondslagen van de sociale zekerheid geen sprake meer zou kunnen zijn en evenmin, dat een echte discussie – zoals de leden van de fractie van de C.P.N. stelden – wordt belemmerd. Die discussie zal vooral moeten worden gevoerd naar aanleiding van het pakket van maatregelen ten aanzien van de structuur van de uitkeringsregelingen, dat het kabinet verwacht begin volgend jaar aanhangig te maken.

Van de zijde van de fractie van de S.G.P. werd bevreemding uitgesproken over het feit dat afgeweken wordt van de beleidslijn die tot nu toe werd gevolgd namelijk het verminderen van de daglonen in plaats van het verlagen van de uitkeringspercentages. Deze beleidslijn werd per 1 januari en per 1 juli van dit jaar gevolgd, om zo veel mogelijk te voorkomen dat zou worden vooruitgelopen op de advisering over de stelselherziening. De gevraagde adviezen zijn, zoals bekend, inmiddels ontvangen. Daarom moet de nu voorgestelde maatregel niet worden beschouwd als een vooruitlopen op de stelselherziening, maar veeleer als een eerste fase in dit proces. Bij de besluitvorming over deze stap hebben de ontvangen adviezen uiteraard een belangrijke rol gespeeld. In het advies van de SER is naar het oordeel van de regering, gegeven de ombuigingsnoodzaak, geen aanvaardbaar alternatief voor deze maatregel aangereikt. De leden van de fractie van het C.D.A. deelden deze opvatting.

Van de zijde van de fractie van de V.V.D. werd er op gewezen, dat de voorstellen van de ondernemersleden van de SER op het punt van de bereikte ombuigingen niet achterblijven bij de kabinetsvoorstellen. Inderdaad worden de door het kabinet beoogde ombuigingsbedragen het dichtst benaderd in de voorstellen van deze ondernemersleden. Dat wordt in die voorstellen mede bereikt door een beperking in duur van het recht op een aan het loon gerelateerde uitkering bij medische-arbeidskundige arbeidsongeschiktheid en door een ver gaande verlaging van de sociale minima. Voorstellen tot een beperking in duur in geval van medische-arbeidskundige arbeidsongeschiktheid als door de ondernemersleden voorgesteld, meent het kabinet niet te moeten doen. In de adviesaanvraag is deze terughoudendheid uitvoerig gemotiveerd. Het SER-advies brengt daarin geen verandering. Voorts betreffen, zoals in de toelichting reeds werd opgemerkt – de leden van de fractie van de V.V.D. wezen daar ook op – de in de adviesaanvraag over de stelselherziening geformuleerde voorstellen met name de bovenminimale uitkeringen. Het niveau van de sociale minima blijft in dat kader buiten beschouwing.

Bovendien hebben de ondernemersleden voorgesteld de door hen voorgestane structurele veranderingen in het stelsel en de daarmee samenhangende besparing zonder enige overgangsregeling nog in deze kabinetsperiode te realiseren. In de adviesaanvraag stelselherziening is er van uitgegaan, dat de structurele stelselherziening als gevolg van overgangsmaatregelen ten dele pas na 1986 tot ombuigingen zal leiden en voor dat deel (circa 2 mld.) derhalve tot 1986 niet aan de realisering van de taakstelling voor deze kabinetsperiode kan bijdragen. Zonder overgangsmaatregelen moeten met name de inkomenseffecten bij het schrappen van de verdisconteringen van werkloosheid in de arbeidsongeschiktheidsregelingen te groot worden geacht.

Met het bovenstaande is overigens niet gezegd – anders dan de leden van de fractie van de P.v.d.A. kennelijk meenden – dat op dit moment zou vaststaan dat de voorstellen tot stelselherziening een verlaging van de minima ook in de toekomst overbodig zouden maken. Steeds zal een afweging moeten worden gemaakt en zal de juiste verhouding tussen de offers die van verschillende groepen moeten en kunnen worden gevraagd, moeten worden vastgesteld. Bij die afweging heeft het kabinet – dit mede

in antwoord op een vraag van de zijde van de fractie van de S.G.P. – voor 1985 een pakket van maatregelen samengesteld, dat het mogelijk maakt om de ombuigingstaakstelling te halen zonder verlaging van de sociale minima. Het kabinet heeft overigens goede nota genomen van het feit, dat de fractie van de V.V.D. op dit punt voor de toekomst kennelijk denkt aan een accentverschuiving bij de te maken afweging. Op een aantal opmerkingen van de leden van de V.V.D.-fractie ter zake kom ik in hoofdstuk 2 nog terug. Voorts constateer ik, dat de leden van de fractie van D'66 de thans door het kabinet voorgestelde weg, die de minima zoveel mogelijk buiten schot laat, in principe onderschrijven, zij het dat zij de ingrepen ten aanzien van de bovenminima willen beperken tot nieuwe gevallen. Een beperking als door deze leden bedoeld, zou er echter toe leiden, dat bij handhaving van de bezuinigingstaakstelling, ook van de minima een groter offer zou moeten worden gevraagd.

Ook over de inhoud van het pakket van maatregelen dat het kabinet voornemens is per 1 juli 1985 voor te stellen, werden van verschillende zijden vragen gesteld en opmerkingen gemaakt. Over de preciese inhoud van dat pakket is, zoals al eerder is gezegd, de besluitvorming in het kabinet nog niet afgerond. De ontvangen adviezen maken die besluitvorming er niet gemakkelijker op. Het is bepaald niet zo – dit in antwoord op een vraag van de zijde van de P.v.d.A. – dat nu reeds vast zou staan, dat het kabinet zal vasthouden aan alle aspecten van de eigen voorstellen, zoals die in de adviesaanvraag zijn verwoord. Anderzijds acht ik de besluitvormingsprocedure, die wordt voorgesteld door D'66 en die er op neerkomt, dat het aan sociale partners wordt overgelaten om voorstellen te ontwikkelen die leiden tot verlaging van uitkeringsrechten bij werkloosheid, niet de juiste. Het is nu aan het kabinet om, rekening houdend met de ontvangen adviezen, voorstellen te ontwikkelen ter zake van de duur van en het recht op uitkering bij werkloosheid.

Op dit moment kan dus niet verder worden gegaan dan een globale schets van de contouren van het pakket van voorstellen dat het kabinet voornemens is begin 1985 aanhangig te maken. Een beschrijving van de gevolgen van de ingrepen in de structuur voor de positie van de alleenverdieners – de R.P.F. vroeg hiernaar – kan op dit moment nog niet worden gegeven.

Vaststaat, dat van het pakket maatregelen stelselherziening in de eerste plaats deel zal uitmaken van een nieuwe, geïntegreerde werkloosheidswet, die in de plaats moet komen van de WW en de WWV. Over de gevolgen hiervan voor de uitvoeringsorganisatie buigt zich sinds juli 1984 een werkgroep, waarin ook deelnemen de VNG, DIVOSA, de SVR en de Federatie van Bedrijfsverenigingen. Dit mede in antwoord op een desbetreffende vraag van de zijde van de C.P.N.

Deze nieuwe wet zal – de fractie van de V.V.D. vroeg hiernaar – tevens betekenen een permanente voorziening op het punt van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen in het kader van de uitkeringen bij werkloosheid.

Naast de nieuwe werkloosheidswet maakt ook een voorstel van wet voor een gezinstoeslagenwet onderdeel uit van het pakket voor 1 juli 1985. Deze komt – overeenkomstig het op dit punt unanieme advies van de SER – in de plaats van de bestaande minimumdagloonregelen en de toeslageregeling van de AAW.

Een derde onderdeel zal vormen een voorstel van wet tot wijziging van de AAW en de WAO, dat met name betrekking heeft op de problematiek van de verdiscontering van de werkloosheid in arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Een dit onderwerp betreffende vraag van de leden van de fractie van de S.G.P. is hiermee beantwoord.

In een vierde wetsvoorstel zullen voorstellen worden ontwikkeld, die gericht zijn op een zekere mate van verzelfstandiging in de bijstand met behoud van het minimumbehoefte karakter van die wet.

Ten slotte zal worden voorgesteld in een voornamelijk technisch voorstel van wet de overige wetgeving aan te passen aan de eerdergenoemde onderdelen van het pakket van maatregelen.

De fracties van de R.P.F., de S.G.P. en de C.P.N. zetten vraagtekens bij de haalbaarheid van de voorgenomen indiening van het hierboven beschreven pakket van maatregelen begin volgend jaar. Ik kan hierover niet meer zeggen, dan dat alle inspanning hierop is gericht en dat er geen redenen zijn om nu al aan te nemen dat dit – gelet op de complexiteit van het geheel inderdaad scherpe – tijdschema niet zou kunnen worden gehaald.

Het pakket zal – zoals gezegd – betreffen de structuur van de uitkeringsregelingen, en niet het niveau. Voorstellen tot verhoging van uitkeringspercentages – al dan niet toegespitst op bepaalde leeftijdsgroepen of op personen met een relatief lang arbeidsverleden – kunnen per 1 juli 1985 niet worden verwacht. Dat betekent niet – zoals de leden van de fractie van de P.v.d.A. stelden – dat daarmee de voorstellen van CNV en FNV in het SER-advies nu al definitief ter zijde zouden zijn geschoven. Het betekent slechts, dat het kabinet die voorstellen niet volgt voor zover zij inhouden een hoger uitkeringspercentage dan 70.

Anderzijds zullen per 1 juli 1985 ook geen voorstellen worden gedaan tot invoering van een zogenaamde glijdende schaal. De besluitvorming over dit aspect van de voorstellen tot stelselherziening heeft het kabinet uitgesteld tot 1986.

De leden van de fractie van de R.P.F. vroegen naar de reden van dit uitstel. Dit uitstel houdt verband met het feit, dat het mogelijk lijkt ook zonder invoering van een glijdende schaal per 1 juli 1985 een budgettair neutraal pakket van maatregelen ten aanzien van de structuur van de uitkeringsregelingen samen te stellen. Een budgettair neutraal pakket – de leden van de fractie van de S.G.P. vroegen hiernaar – behoort tot de mogelijkheden, omdat de ombuigingstaakstelling voor 1985 bij doorvoering van de voorliggende voorstellen per 1 januari 1985 wordt gehaald. Budgettair neutraal betekent in dit verband – de leden van de fractie van D'66 informeerden hiernaar – inclusief gelijke uitkeringsrechten voor mannen en vrouwen en inclusief de eventuele invoering van een tussenfase.

Uit het bovenstaande volgt, dat de vraag van de leden van de fractie van de C.P.N. wanneer voorstellen tot invoering van een glijdende schaal kunnen worden verwacht, op dit moment niet kan worden beantwoord. Ik heb er overigens nota van genomen, dat de leden van de fractie van de V.V.D. – geheel in lijn met de accenten, die deze fractie wil leggen als het gaat om de afweging van maatregelen ten aanzien van de minima en de bovenminima – invoering van een glijdende schaal bestempelen als ongewenst.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen nog welke koopkrachtachteruitgang in 1986 voor WAO-gerechtigden met een modaal respectievelijk maximumdagloon zou resulteren als een glijdende uitkeringsschaal conform de adviesaanvraag zou worden doorgevoerd.

Het partiële effect van de invoering van een glijdende uitkeringsschaal in 1986 is slechts te berekenen indien bepaalde veronderstellingen worden gehanteerd ten aanzien van het premie- en belastingbeeld. Bij handhaving van het premie- en belastingregime zoals dat voor 1985 in de MEV is verwerkt kan het partiële effect voor het modale dagloon worden becijferd op –2,5% en voor het maximumdagloon op –13% met inbegrip van de effecten van gezinstoeslagen zoals die voor alleenverdienende WAO-gerechtigden zouden gelden. Die bescherming zou bij het modale dagloon voor een alleenverdiener ook daadwerkelijk effectief worden.

Naar aanleiding van de vraag van deze leden welk deel van de totale ombuigingssom uit hoofde van de stelselwijziging slaat op resp. de bovenminima en de minima, kan worden opgemerkt dat alle besparingen vanwege stelselherziening resulteren in besparingen op bovenminimale uitkeringen.

De leden van de R.P.F.-fractie informeerden voorts naar de causale relatie tussen de ontwikkelingen in de maatschappij en de veranderingen in het maatschappelijk bestel. Daarbij vroegen zij een nadere omschrijving van dit laatste begrip.

Onder «maatschappelijk bestel» verstaan deze leden, zo veronderstel ik, het geheel van organisatie, bestuur, regelingen en relaties in de samenleving. Het moge duidelijk zijn dat veranderingen in die samenleving de in de memorie van toelichting bedoelde invloed hebben op dat maatschappelijk bestel.

b. Voorgestelde niveau

Van de zijde van verschillende fracties zijn vragen gesteld over de keuze van de regering voor een uitkeringspercentage van 70. Het is juist om – zoals de leden van de fractie van de V.V.D. deden – te veronderstellen, dat deze keuze samenhangt met het feit, dat aldus een alleenstaande voormalige voltijdwerker met het minimumloon bij werkloosheid en bij arbeidsongeschiktheid niet zakt onder het niveau van het voor die categorie geldende sociaal minimum, en dat aldus principieel aan het equivalentiebeginsel wordt vastgehouden. De leden van de fractie van de C.P.N. vroegen, onder welke omstandigheden een lager percentage dan 70 naar het oordeel van het kabinet tot de mogelijkheden zou behoren. Gelet op het bovenstaande zou een voor iedereen geldend percentage lager dan 70 mogelijk zijn, alsook het sociaal minimum voor een alleenstaande lager zou komen te liggen dan 70% van het minimumloon. Het kabinet heeft geen voornemens in die richting.

In dit verband moet hier nog worden ingegaan op de van de zijde van de fractie van het C.D.A. gestelde vraag naar commentaar op de in de weergave van de SER-standpunten genoemde MHP-formule. Deze formule – in het SER-advies te vinden op blz. 93 – betreft het tempo waarin, naar het oordeel van de vakcentrale MHP de loondervingsuitkeringen bij werkloosheid en bij arbeidsongeschiktheid geleidelijk zouden moeten worden afgebouwd van 70% van het dagloon naar 65% daarvan. De formule luidt:

$$\frac{\text{leeftijd} \times \text{aantal premiejaren}}{100} = \text{aantal jaren waarin wordt afgebouwd}$$

Bij dit voorstel past een aantal kanttekeningen. Het gaat hier om een bepaald ingewikkelde afbouwmethode, waarvan de praktische uitvoerbaarheid slechts beperkt is, omdat premiejaren tot op heden niet systematisch worden geregistreerd.

Het lijkt praktisch ook op dit moment wel mogelijk om enkele jaren in het verleden terug te gaan, maar de formule van de MHP zou nopen tot reconstructie van totale verzekeringsverledens, die meer dan 40 jaar kunnen bestrijken. Met betrekking tot het niveau van 65% van het dagloon, waarop de uitkering in de visie van de MHP ten slotte uit zou komen, zij verwezen naar hetgeen hierboven is opgemerkt over de keuze van 70% en de samenhang tussen dit percentage en het equivalentiebeginsel.

In het bovenstaande is reeds gedeeltelijk beantwoord de vraag van de leden van de fractie van D'66 naar de opvatting van de regering over de mate, waarin zij van oordeel is, dat de equivalentie in de loondervingsregelingen gehandhaafd moet worden. Het kabinet is, zoals ook uit de adviesaanvraag blijkt, met de SER van oordeel, dat de equivalentie in de loondervingsregelingen uitgangspunt moet blijven. Op zich is het overigens juist, dat de voorstelde verlaging van de uitkeringspercentage er toe leidt, dat de toeslagen, die op grond van de huidige minimumdagloonregelen worden verstrekt, hoger worden en dat die toeslagen een groter deel gaan uitmaken van de totale omzet van de betrokken verzekering. Een neveneffect van de voorstelde maatregel is dus, dat sprake is van een zekere verzwaring van het solidariteitselement, zoals dat nu is vervat in de minimumdagloonbepalingen en de toeslagen in de AAW en in het voor de toekomst beoogde stelsel van gezinstoeslagen. Onjuist lijkt de stelling van de zijde van de fractie van D'66, dat de beperkingen van de werkings sfeer van de minimumdagloonbepaling die enkele jaren geleden is gerealiseerd, de equivalentie zou verminderen. Gelet op het bovenstaande, is juist het tegenovergestelde het geval geweest.

De huidige en toekomstige bescherming op minimumniveau leidt op zich tot een wijken van het equivalentiebeginsel voor het solidariteitsbeginsel. Zorg voor mensen die nog anderen moeten onderhouden is de reden om dan het equivalentiebeginsel minder en het solidariteitsbeginsel meer gewicht te geven. Dat het hier om een betrekkelijk grote groep gaat valt niet te ontkennen. Dit ligt naar de mening van de regering evenwel niet aan de filosofie en de invulling van de regeling maar veeleer aan het feit dat het verschil tussen modale en minimuminkomens de laatste jaren steeds kleiner is geworden. Daar toch nog steeds een percentage van 70 van het laatstverdiende dagloon wordt geboden – in weinig landen bestaat een hoger percentage – kan de regering dan ook niet de opmerking plaatsen van de leden van de P.v.d.A.-fractie dat tegenover de betaalde premies «nauwelijks rechten» meer staan.

Overigens zal de introductie van een afzonderlijke gezinstoeslagenwet per 1 juli 1985 er toe leiden, dat binnen de loondervingsregelingen de equivalentie meer dan tot dusver het leidend beginsel kan zijn. De solidariteitselementen van de huidige minimumbescherming worden door die afzonderlijke wet overgenomen.

De leden van de fractie van D'66 hebben de vraag opgeworpen of het, gezien de grote onzekerheid en instabiliteit van de uitkeringsrechten, niet beter geweest zou zijn om aan de sociale partners of eventueel zelfs aan de mensen zelf de zorg voor de sociale zekerheid over te laten. Zij merkten op, dat de arbeidsongeschikten van nu voorheen premies hebben betaald voor het oude uitkeringsniveau. Enerzijds worden als gevolg van de verlaging van uitkeringspercentages hun verwachtingen – of volgens de genoemde leden hun morele rechten, niet gehonoreerd. Anderzijds komt – wederom volgens deze leden – de opbrengst van de verlaging van de uitkeringspercentages ten goede aan de huidige actieven, met als gevolg een koopkrachtverschuiving van uitkeringsgerechtigden naar actieve werknemers.

Ten aanzien van deze argumentatie merk ik op, dat de – in het verleden weloverwogen – keuze voor het zogenaamde omslagstelsel ter financiering van de sociale verzekeringsuitkeringen – zoals bekend – nu eenmaal met zich brengt, dat de premiehoogte zodanig wordt vastgesteld, dat – globaal gesproken – elk jaar de kosten worden gedekt. De verwachting die de premiebetalers kunnen hebben is, dat, wanneer zij zelf ooit uitkeringsgerechtigd zouden worden, de dan premieplichtigen financieel voor hen zullen zorgen.

Dit houdt niet in dat de hoogte van het uitkeringsniveau gelijk moet blijven. Als bezwaar tegen het omslagstelsel is in het verleden onderkend, dat zeker in tijden van neergaande conjunctuur ervoor moet worden gezorgd dat de tering naar de nering van het omslagfonds wordt gezet. Dat wil zeggen, dat in een tijd waarin bezuinigen noodzakelijk is, ofwel het premiepercentage zal moeten worden verhoogd of wel het uitkeringspercentage verlaagd of beide. Van een moreel recht op een uitkering naar het percentage, dat gold over het tijdvak waarover premie is betaald, kan niet worden gesproken.

c. Ombuigingstaakstelling

De leden van de V.V.D. vroegen welk deel van de in het voorstel van wet genoemde 1,1 mld nog op de ombuigingstaakstelling van 1984 slaat. Dit met het oog op het permanent maken van de invulling van het zogeheten 1 juli-pakket 1984.

Zoals is uiteengezet in paragraaf 5.3 van de Financiële Nota-Sociale Zekerheid 1985 betekent de overheveling van de verlaging van de uitkeringspercentages WW, WAO en WWV naar 70 uit het ombuigingspakket 1984 naar het pakket van maatregelen voor 1985, dat de structurele opbrengst van het ombuigingspakket 1984 met 1110 mln. vermindert. Daartegenover staat dat de per 1 juli 1984 getroffen additionele maatregelen in de sfeer van de Ziektewet en de AAW een structurele bijdrage aan de ombuigingstaakstelling 1984 leveren van 285 mln. Per saldo neemt door deze maatregelen de structurele besparing van het ombuigingspakket 1984 met $1110 - 285 = 825$ mln. af.

Met name in paragraaf 6.1 in de Financiële Nota wordt betoogd dat deze lagere uitkomst voor 1984 mede moet worden gezien in het licht van hetgeen door het kabinet van 1985 in de sociale zekerheidssector wordt voorgesteld. Worden de ombuigingsinspanningen op het terrein van de sociale zekerheid voor beide jaren in samenhang gezien, dan blijkt dat wordt voldaan aan de taakstelling uit de regeerakkoord, terwijl tevens een evenredige bijdrage kan worden geleverd aan de sinds het regeerakkoord opgetreden extra budgettaire problematiek. Voor een verdere onderbouwing van een en ander moge naar genoemde paragrafen worden verwezen.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen hoeveel van de totale taakstelling voor 1985 van 2,5 miljard aangrijpt bij de zogenaamde bovenminimale uitkeringen. In onderstaande tabel is dit aangegeven.

	Minimum	Boven minimum	Overig
a. Stelselherziening		1,1	
b. Ziektewet		0,9	
c. Bevriezing index aanpassing	0,15	0,05	0,1 ¹
d. Verhaalsrecht ABW			0,1
e. Misbruik en Fraude			0,1
	0,15	2,05	0,3

¹ Bevriezing kinderbijslag.

Hierbij zij opgemerkt dat de bevriezing van de kinderbijslag in 1985 inmiddels van 90 naar 20 miljoen is bijgesteld. De maatregelen in de Ziektewet hebben geen consequenties op minimumniveau vanwege de introductie van een minimumdagloon.

Voorts informeerden de leden van de V.V.D.-fractie naar het aantal uitkeringsgerechtigden, dat wegens de maatregelen per 1 januari 1985 op het minimumdagloon terecht komt. Door de verlaging van het uitkeringspercentage naar 70 zal voor ongeveer 75 000 à 80 000 uitkeringsgerechtigden het zogenaamde bovenminimale gedeelte van de uitkering wegvallen en deze zullen derhalve op het minimumdagloon of de minimumbescherming van de AAW terugvallen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten voorts te vernemen hoeveel alleenverdienende werknemers een beroep zouden moeten doen op de minimumdagloonbescherming. De gevraagde gegevens kunnen niet rechtstreeks uit de voorhanden zijnde statistieken worden afgeleid en zijn derhalve geschat.

Van de alleenverdienende werknemers zou volgens de schatting in 1985 ongeveer 30% een beroep doen op de minimumdagloonbescherming. Dit betekent dat ongeveer 70% van de alleenverdienende werknemers een zogenaamde bovenminimale uitkering zou ontvangen. Bij een referentieniveau dat f 100 per maand hoger ligt dan het huidige niveau, bedraagt dit percentage globaal 60. Dit in antwoord op een desbetreffende vraag van de P.v.d.A.-fractie.

De leden van de fractie van de C.P.N. vroegen op welke financiële gronden (positie van fondsen) de korting is gebaseerd, of er overleg is geweest met de SVR over de financiële situatie van de fondsen en wat de verwachting is omtrent de toekomstige financiële positie van de fondsen.

Binnen een omslagstelsel is niet zozeer de huidige financiële positie van de fondsen relevant, maar gaat het veeleer om de huidige en in de toekomst te verwachten totale lasten van de sociale fondsen. Het streven van het kabinet is immers om de met de hoge uitgaven verband houdende hoge premielasten terug te dringen. Overigens zij wat betreft de financiële positie van de fondsen verwezen naar de Financiële Nota Sociale Zekerheid 1985. De daarin opgenomen vermogensposities zijn mede gebaseerd op via de SVR verkregen informatie.

De leden van de C.P.N.-fractie vroegen voorts of overwogen is om de premiegrens voor de volksverzekeringen te verhogen. Dit onderwerp is uitgebreid aan de orde gesteld bij de behandeling van het voorstel van wet tot wijziging van de AOW (Kamerstukken II, 1984/85, 18 625). Ik moge deze leden daarnaar verwijzen.

De leden van de R.P.F.-fractie vroegen welk effect het realiseren van de thans aan de orde zijnde ombuigingen overigens zou hebben op de hoogte van het financieringstekort. Voorts vroegen deze leden hoe het kabinet staat tegenover de optie de premiedruk te handhaven op het huidige niveau. Is het nu niet zo dat de feitelijk beoogde premiedaling voor 1985 nu betaald wordt door de uitkeringsgerechtigden, zo vroegen zij. Tot slot vroegen zij in dit verband naar de opvattingen van het kabinet over de na te streven premiedruk op de middellange termijn.

Van het totale besparingsbedrag van 1110 mln. komt 210 mln. rechtstreeks ten goede aan de rijksbegroting en draagt daarmee bij aan het terugdringen van het financieringstekort. In procenten van het netto-nationaal inkomen uitgedrukt gaat het dan om ca. 0,06 procent-punt financieringstekort in 1985. Het restant van het besparingsbedrag komt ten goede aan de sociale fondsen en leidt tot lagere premies. Handhaven van de premiedruk op het huidige niveau acht het kabinet niet gewenst, omdat het in het op herstel van onze economie gerichte beleid noodzakelijk wordt geacht de loonkosten van de bedrijven terug te dringen. Daarenboven draagt een verlaging van de sociale premies bij tot een lichte vooruitgang van de koopkracht voor het minimumloon en de daaraan gekoppelde sociale minimumuitkeringen in 1985. Inderdaad wordt door de voorgenomen besparingen op de sociale uitkeringen een bijdrage geleverd aan de voor 1985 beoogde premiedaling. Echter door het economisch herstel dat mede via het beleid van dit kabinet is ingetreden en dat zich o.a. vertaald heeft in dalende werkloosheidslasten en een versterking van de marktsector wordt eveneens een bijdrage geleverd aan de voorziene premiedaling.

Het beleid van het kabinet is erop gericht middels een combinatie van ombuigingen en economische herstelmaatregelen de premiedruk op de middellange termijn verder terug te dringen.

2. De strekking van het wetsvoorstel

De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten een nadere beschouwing over de stellingname dat bezuinigingen op de bovenminimale uitkeringen zouden betekenen dat de uitkeringen voor de sociale minima slechts weinig behoeven te worden verlaagd.

Het kabinet heeft meermalen blijk gegeven van zijn opvattingen dat aan omvangrijke en diepingrijpende ombuigingen op het terrein van de sociale zekerheid niet valt te ontkomen. Daarbij hanteert het als uitgangspunt dat deze ombuigingen, voor zover mogelijk en verantwoord, de vorm moeten krijgen van specifieke maatregelen voornamelijk gericht op het bovenminimale uitkeringstraject, teneinde de sociale minima zoveel mogelijk te ontzien.

Hierbij dienen echter grenzen in aanmerking te worden genomen, (die de mogelijkheden beperken). Er valt dan niet te ontkomen aan additionele maatregelen met een globaal karakter ten einde de doeleinden van het beleid te kunnen realiseren. Waar van de bovenminimale uitkeringsgerechtigden reeds het maximaal verantwoorde wordt gevraagd, hebben die aanpassingen derhalve ook tot een verlaging van de sociale minima geleid.

Deze globale aanpassingen zijn alleen in overweging genomen voor zover de taakstelling niet op andere wijze kon worden bereikt. Voor het pakket beleidsvoornemens dat in 1985 uit hoofde van de Miljoenennota 1985 wordt voorgesteld was dit laatste in belangrijke mate wel het geval. Ten aanzien van de minima kon worden volstaan met een bevrozing van het bruto-niveau. Dit neemt overigens niet weg dat een verlaging van het minimum in de toekomst niet volstrekt mag worden uitgesloten.

De leden van de fractie van de C.P.N. vroegen zich af welke voornemens het kabinet heeft met betrekking tot het minimumloon. Het antwoord daarop luidt dat bij het kabinet op dit moment geen voornemens bestaan met betrekking tot het minimumloon, anders dan de voorgestelde bevroering voor 1985. Naar verwachting zal rond de jaarwisseling de SER adviseren over een tweetal adviesaanvragen met betrekking tot het minimumloon. Aan de hand van het advies van de SER zal het kabinet bezien of er aanleiding is om met voorstellen te komen inzake het minimumloon.

De leden van de V.V.D. informeerden of het verantwoord is om in de uitkerings sfeer scherp te nivelleren, terwijl tegelijkertijd in de loonsfeer tussen minimum en modaal wordt gedenivelleerd.

De nivellering in de uitkerings sfeer is een direct uitvloeisel van het standpunt van het kabinet om de sociale minimumuitkeringen in 1985 zoveel mogelijk te ontzien. Gegeven de afgesproken ombuigingstaakstelling voor de sociale zekerheidssector betekent dit standpunt dat in 1985 een relatief grote bijdrage moet worden gevraagd van uitkeringsgerechtigden met een boven-minimale uitkering.

Ondanks dit uitgangspunt bleek het niet mogelijk binnen de gegeven ombuigingstaakstelling in 1985 de sociale minimumuitkeringen geheel te ontzien. Teneinde ook in deze sfeer een zekere uitgavenbeperking te realiseren, heeft de regering voorgesteld in 1985 het minimumloon en de daaraan gekoppelde sociale minimumuitkeringen niet aan de WAM-indexering aan te passen. De daardoor ontstane denivellering tussen het minimumloon en het modale loon acht het kabinet in het licht van de sterke nivellering die het afgelopen decennium in de loonsfeer heeft plaatsgevonden, niet onaanvaardbaar. Overigens zij er op gewezen dat het precieze effect van de denivellering in 1985 afhankelijk is van de mate waarin de modale werknemer door ziekte moet verzuimen. De modale looninkomens worden immers wel door de voorgenomen ziekengeld maatregel getroffen, terwijl voor de minimuminkomens bij ziekte geen inkomensachteruitgang optreedt.

Aldus beschouwd, spitst de door de leden van de V.V.D. aangegeven tegenstelling tussen de in 1985 optredende denivellering in de loonsfeer en de nivellering in de uitkerings sfeer zich toe op de inkomenspositie van de sociale minima. Gezien de opmerking van deze leden omtrent de denivellering in de loonsfeer, komt derhalve hun vraag of de genoemde tegenstelling verantwoord is, in feite neer op de vraag in welke mate het verantwoord is de laagste inkomens verder te korten. Zoals uit de voorliggende voorstellen moge blijken, heeft het kabinet deze vraag voor 1985 ontkennend beantwoord.

De leden van de D'66- en C.D.A.-fractie informeerden naar de cumulatieve inkomenseffecten voor gehandicapten in 1985. Daarbij doelden zij op maatregelen, die niet uit het voorgelegde voorstel konden worden afgelezen.

In de memorie van toelichting bij het voorstel van wet zijn de koopkrachteffecten voor arbeidsongeschikten weergegeven. Naast de in dat overzicht opgenomen maatregelen zijn in het totale pakket van maatregelen in 1985 geen maatregelen in de sfeer van de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen voorgesteld die zouden leiden tot additionele inkomenseffecten, d.w.z. bovenop die in verband met het wetsontwerp.

In dit verband moet er overigens nog eens op worden gewezen, dat het kabinet hoopt binnenkort de politieke besluitvorming over de structuur van de uitkeringsregelingen bij werkloosheid en bij arbeidsongeschiktheid af te ronden, en dat daarbij ook betrokken zal worden de vraag, of per 1 juli 1985 moet worden ingegrepen in de wijze waarop op dit moment werkloosheid in de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen wordt verdisconteerd. Over de inkomenseffecten van ter zake eventueel te formuleren voorstellen kan op dit moment uiteraard nog geen uitspraak worden gedaan.

In dit verband vonden de leden van de P.v.d.A. het wenselijk, dat de regering bij diverse maatregelen – zoals bij voorbeeld algemene maatregelen van bestuur inzake de uitvoering van de AAW – de gecumuleerde inkomenseffecten zou (moeten) weergeven.

In de voorzienings sfeer zijn voor 1984 een tweetal maatregelen aangekondigd waarvan de cumulatieve effecten in de brief van 12 december 1983 aan de voorzitter van de Tweede Kamer (Kamerstuk 1983-1984, 18 100, hoofdstuk XV, nr. 28) als «individuele effecten van specifieke maatregelen» zijn aangegeven. Het betrof de invoering van de eigen bijdrage bij de voorzieningen van maximaal f 162,75 per jaar (voor 1985: $1\frac{1}{2} \times$ grondslag = f 170,03) alsmede de afschaffing van de telefoonkostenvergoeding met als inkomenseffect f 290 negatief voor het minimuminkomen. Over beide maatregelen zal met uw kamer vóór de inwerkingtreding nog van gedachten worden gewisseld waarbij de voorgenomen afschaffing van telefoonkostenvergoeding inmiddels is gewijzigd in beperking van deze vergoeding.

De leden van de P.v.d.A.-fractie wensten in te gaan op het wederom opschorten van de verdere beperking van de minimumdagloonbescherming. De zogenaamde nieuwe gevallen, zo meenden deze leden, hebben wél volledig te maken met het effect van het wegvallen van de minimumdagloonbescherming, wanneer bij voorbeeld de partner gaat werken dan wel wanneer bij een alleenstaande het jongste kind de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Zou in dergelijke gevallen dan niet ook een verzachting behoren te worden aangebracht in de vorm van een gefaseerde verlaging, zo wensten deze leden te weten.

Ik ben het eens met de stelling van deze leden, dat bij het wegvallen van de minimumbescherming in de WAO, WW en WWV, alsmede in de AAW, in verband met het verwerven van (meer) inkomsten door de partner dan wel het bereiken van de leeftijd van 18 jaar door het jongste kind van een alleenstaande dit effect voor de z.g. nieuwe gevallen thans al kan optreden.

Bij de gefaseerde herziening van de minimumdagloonbepalingen betreft het echter een andere zaak.

In de periode voor 1 januari 1983 hadden de WAO-uitkeringsgerechtigden destijds het vooruitzicht tot het einde van de uitkeringsperiode een uitkering op basis van het minimumdagloon te blijven ontvangen.

In deze situatie is per 1 januari 1983 wijziging gekomen. Voor de toen lopende gevallen is destijds een overgangsregeling getroffen. De z.g. nieuwe gevallen kunnen weten, dat zij in bovengenoemde situaties op een lager uitkeringsniveau komen. In de gevallen waarin het jongste kind de leeftijd van 18 jaar bereikt, vindt de herziening aanstonds plaats, terwijl bij het verwerven van (meer) inkomsten door de partner herziening eerst plaatsvindt na afloop van de herbeoordelingsperiode van drie jaar. Gelet op het vorenstaande acht de regering geen reden aanwezig een door deze leden gewenste gefaseerde verlaging voor nieuwe gevallen aan te brengen.

De leden van de V.V.D.-fractie stemden, gezien hun bezorgdheid over de cumulatie van inkomenseffecten, graag in met de opschorting van de verdere fasering van de verlaging van de minimumdaglonen WAO in 1985 en vroegen hoe die fasering nu haar beslag gaat krijgen, welke inkomenseffecten daarvan na 1985 het gevolg zullen zijn en om welke aantallen uitkeringsgerechtigden het gaat.

Ten aanzien van de inkomenseffecten van de gefaseerde afbouw na 1985 kan worden berekend dat het partiële effect voor de eerste helft van 1986 maximaal -5,6% bedraagt, voor de tweede helft van dit jaar eveneens -5,6%, terwijl het effect van de laatste stap die op 1 januari 1987 zou worden genomen een koopkrachteffect van -2,8% met zich brengt. Voor diegenen wier dagloon is gelegen boven het minimumloon is het totaal van de hier becijferde effecten geringer naar de mate waarin het eigen dagloon boven dit minimumloon is gelegen.

Voor wat betreft het aantal uitkeringsgerechtigden waarom het gaat wordt voor 1985 een raming gehanteerd van ruim 37 000. Vanwege de in de loop der tijd plaatsvindende beëindigingen zal dit aantal in 1987 zijn afgenomen tot ca. 33 500 gerechtigden.

De leden van de V.V.D.-fractie informeerden voorts naar de inkomenseffecten voor de betrokken groep in 1985 indien de gefaseerde verlaging onverkort zou zijn doorgevoerd. De totale koopkrachtmutatie die bij een

onverkorte doorvoering in 1985 zou zijn opgetreden, is weergegeven in de onderstaande tabel.

Koopkrachtmutatie in 1985 voor WAO en WWV-gerechtigden bij het voorgenomen beleid en onverkorte doorvoering van de gefaseerde verlaging in 1985

Eigen dagloon per 31-12-1983	WAO	WWV
101,66	-16,1	-16,7
110	-12,8	-12,2
120	-7,0	-5,8

Verder meen ik te kunnen volstaan met deze leden te verwijzen naar de artikelgewijze toelichting bij het voorstel van wet (artikel IV, onderdeel a).

De leden van de V.V.D.-fractie merkten op, dat met name voor WAO-uitkeringsgerechtigden bovenwettelijke aanvullingen bestaan. Zij vroegen hoelang die meestal duren. Naar aanleiding van deze vraag merk ik op, dat de bovenwettelijke uitkering bij arbeidsongeschiktheid niet alleen qua duur maar ook qua hoogte kunnen verschillen. Ik oktober 1983 heeft de Dienst Collectieve Arbeidsvoorwaarden (DCA) onderzocht welke afspraken terzake zijn opgenomen in bij deze dienst geregistreerde c.a.o.'s, van toepassing op meer dan 5.000 werknemers. In dit onderzoek werden 76 bedrijfstak-c.a.o.'s en 14 ondernemings-c.a.o.'s betrokken.

Uitgedrukt in een percentage van het aantal in het onderzoek betrokken werknemers op wie een c.a.o. van toepassing is die een regeling bevat inzake een bovenwettelijke uitkering tijdens de AAW/WAO-periode komt wat duur en hoogte betreft het volgende beeld naar voren:

Duur van de uitkering	Aantal c.a.o.'s	Aantal werknemers	Procentueel aandeel
Duur			
- Maximaal 6 maanden	3	147 000	8,83
- Maximaal 1 jaar	43	1 187 005	71,07
- Maximaal 2 jaar	12	249 700	15,0
- In c.a.o. onbepaald	2	47 000	2,8
- Tot pensioengerechtigde leeftijd	1	20 535	1,2
- Jonger 40 jaar max. 2 jaar; ouder 40 jaar tot pensionering	1	13 260	0,8
- Dienstverband 7 jaar, max. 2 jaar			
Dienstverband 7 jaar, max. 1 jaar	1	5 000	0,3
	63	1 670 000	100,0

Hoogte van de uitkering	Aantal c.a.o.'s	Aantal werknemers	Procentueel aandeel
Hoogte			
- Doorbetaling salaris c.a. aanvulling tot netto-loon	52	1 461 400	87,5
- 90% van het loon of evenredig percentage bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid	4	39 000	2,3
- Aanvulling op uitkering met variërend percentage	4	110 000	6,6
- In c.a.o. onbepaald	2	47 000	2,8
- 1e jaar aanvulling tot netto-loon, 2e jaar aanvulling tot 90% van jaarsalaris	1	12 600	0,8
	63	1 670 000	100,0

Uit het bovenstaand overzicht blijkt dat in 52 c.a.o.'s, van toepassing op 1 461 400 werknemers (dit is 87,5% van de in het onderzoek betrokken werknemers op wie een c.a.o. van toepassing is die een regeling bevat inzake een bovenwettelijke uitkering tijdens AAW/WAO-periode), de onderhavige uitkering gelijk is aan een aanvulling tot het netto-loon c.q. doorbetaling van het salaris. Indien met betrekking tot deze categorie c.a.o.'s gekeken wordt naar de duur van de uitkering komt het volgende beeld naar voren:

Duur uitkering	Aantal c.a.o.'s	Aantal werknemers
6 maanden	3	147 500
1 jaar	40	1 129 900
2 jaar	6	145 000
overige categorieën	3	39 000
	52	1 461 400

Er kan niet exact aangegeven worden hoeveel WAO-gerechtigden in 1985 een aanvulling op hun uitkering zullen ontvangen. Uitgaande van de door de DCA verzamelde gegevens kan ruwweg worden gesteld dat 60% van de nieuwe WAO-gerechtigden aanspraak zal hebben op een bovenwettelijke uitkering, waarvan 47 procentpunt gedurende 1 jaar en 13 procentpunt langer dan 1 jaar. Bij een toestroom van 66 000 uitkeringsgevallen, betekent dat dat voor ongeveer 45 000 à 50 000 mensen sprake zal zijn van een bovenwettelijke uitkering.

In de *Financiële Nota Sociale Zekerheid 1985* is reeds aangegeven dat de lasten in de sfeer van de bovenwettelijke uitkeringen in 1984 als gevolg van de dagloonkortingen per 1 januari en per 1 juli 1984 met ongeveer 45 miljoen en structureel met ongeveer 60 mln. zijn toegenomen. De percentageverlaging zal tot een verdere toename met 60 mln. structureel leiden.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen waarom het kabinet – net als bij de maatregelen in de Ziektewet – geen opschortingsbepaling heeft voorgesteld. Naar ik aanneem doelen deze leden daarmee op het voornemen ter gelegenheid van de maatregelen in de Ziektewet te komen tot een overgangsregeling (die overigens geenszins het karakter van een opschortingsbepaling heeft ten aanzien van bovenwettelijke bedingen).

Het zal deze leden bekend zijn dat de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op 11 september 1984 het oordeel van de Stichting van de Arbeid heeft gevraagd over de vraag of ten aanzien van bovenwettelijke bedingen bij arbeidsongeschiktheid en werkloosheid een overeenkomstige overgangsmaatregel als voorgesteld in relatie tot de wijzigingen in de Ziektewet zou moeten worden getroffen in verband met de verlaging van uitkeringspercentages in WAO, WW en WWV en de uitvoering van premieheffing over aanvulling op WAO- en AWW-uitkeringen.

De Stichting van de Arbeid heeft hierover verdeeld geadviseerd. Uitgangspunt van de regering is en blijft dat de overheid geen verantwoordelijkheid kan aanvaarden voor kosten die voortvloeien uit niet door de overheid opgelegde regelingen. Partijen betrokken bij een bovenwettelijk beding zullen zelf, in onderling overleg, moeten bezien of een herziening van dat beding in de rede ligt, danwel een andere verdeling van de optredende kostenstijgingen gewenst is. Waar het echter gaat om de verlaging van het uitkeringspercentage in de Ziektewet en de invoering van premieheffing over ziekengeld en loonbelasting tijdens ziekte meent de regering dat een afwijking van deze beleidslijn noodzakelijk is ten einde te voorkomen dat belangrijke doelstellingen van het regeringsbeleid in het gedrang komen.

3. Gevolgen van de maatregel

a. De anticumulatieregeling in de WAO

De leden van de V.V.D.-fractie achtten het wel redelijk dat de koopkrachtontwikkeling voor arbeidsongeschikten, die werkzaamheden verrichten in het bedrijfsleven of op een WSW-werkplaats, niet overeenkomt met die voor uitkeringsgerechtigden met alleen een WAO-uitkering.

De leden van de P.v.d.A.- en C.P.N.-fractie vroegen naar de netto inkomenseffecten voor modale werknemers van een verlaging van het anticumulatiepercentage met 10 procentpunt. In het nader rapport bij het voorstel van wet is aangegeven dat de inkomenseffecten voor de betrokken werknemers globaal overeenkomen met die voor uitkeringsgerechtigden met alleen WAO-uitkering. Dit betekent dat de modale arbeidsongeschikten, die werkzaam zijn in een bedrijf of een WSW-werkplaats, er evenals de uitkeringsgerechtigden met alleen een WAO-uitkering als gevolg van de niveauverlaging (onder verrekening van de in 1984 aangebrachte loonkortingen) ongeveer f 50 netto per maand op achteruitgaan.

Dit is in het nader rapport als nevenargument aangevoerd om zowel het uitkeringspercentage als het anticumulatiepercentage met 10 procentpunt te verlagen. De regering heeft in dit verband naar voren gebracht dat de mogelijkheid om 10 procent bij te verdienen een voldoende stimulans voor deelneming aan het arbeidsproces inhoudt.

De leden van de V.V.D.-fractie informeerden naar de extra kosten voor de fondsen van een verhoging van het anticumulatiepercentage van 80 naar 85. De extra kosten bedragen – voorzover dit WSW-werknemers betreft – 10 à 15 miljoen. Deze extra kosten komen evenwel niet ten laste van de fondsen, doch van het Rijk. Wegens de bestaande anticumulatie systematiek zal namelijk de afdracht van het fonds aan het Rijk lager zijn.

De leden van de fracties van de P.v.d.A., V.V.D. en D'66 stelden de vraag waarom de regering met betrekking tot de anticumulatieregeling in de WAO niet gekozen heeft voor een percentage van 85 in plaats van 80. Zij wezen er daarbij op dat eerder gekozen is voor een redelijk midden tussen uitkering en dagloon en daarom zou in het voorstel van wet zeer wel van 85% kunnen worden uitgegaan.

De leden van de fractie van D'66 achtten het wenselijk dit percentage te handhaven op 90. Ten minste wilden deze leden een percentage van 85 in de wet zien vastgelegd.

De leden van de C.D.A.-fractie vroegen in dat kader om een motivering van de opvatting van de regering, dat de mogelijkheid om 10% bij te verdienen een voldoende stimulans is voor deelneming aan het arbeidsproces. De fractie van D'66 wees er nog op, dat de stimulans tot bijverdienen en dus tot terugkeren naar het arbeidsproces bepaald niet wordt vergroot. Naar aanleiding hiervan wordt opgemerkt, dat de anticumulatieregeling in de WAO, zoals die nu luidt, tot stand gekomen is bij de wet van 29 december 1982, Stb. 748. De regeling houdt in, dat, uitgaande van een uitkeringspercentage van 80, bij samenloop van WAO-uitkering met inkomsten uit niet-passende arbeid, in totaal niet meer aan inkomen mag worden verkregen dan 90% van het dagloon WAO. Dit komt erop neer, dat 10% van het dagloon WAO mag worden bijverdiend. Voor de samenloop van WAO-uitkering met inkomsten uit passende arbeid is de regeling, hoewel geen percentage in de wet wordt genoemd, materieel nagenoeg gelijk aan de samenloop van WAO-uitkering met inkomsten uit niet-passende arbeid.

Hoewel op zich verdedigd zou kunnen worden om uit te gaan van een percentage van 85, zijnde het midden tussen 100% bij volledig werken en een uitkeringspercentage van 70 bij volledige arbeidsongeschiktheid, heeft de regering gemeend zo weinig mogelijk wijziging te moeten brengen in de regeling zoals die thans geldt. Deze houdt, zoals gezegd, in, dat naast de uitkering, 10% van het dagloon WAO kan worden bijverdiend. Bij de keuze van deze 10% van het dagloon is mede bepalend geweest, dat daarmee

een voldoende stimulanis aanwezig werd geacht voor deelneming aan het arbeidsproces. Ik vermag niet in te zien waarom deze stimulanis, nu het percentage van het dagloon, dat kan worden bijverdiend, ongewijzigd blijft, zou verminderen. Integendeel, nu de uitkering op een lager percentage wordt vastgesteld, kan een bijverdienste van 10% mogelijk zelfs tot een grotere stimulanis om aan het arbeidsproces deel te nemen leiden dan thans het geval is.

De leden van de C.P.N.-fractie stelden de vraag waarom niet voorgesteld wordt een overgangsregeling te hanteren. In antwoord op deze vraag merk ik op dat – zoals ook in het nader rapport onder punt 2 is weergegeven – de koopkrachteffecten van de voorgestelde maatregelen voor WAO-uitkeringsgerechtigden met en zonder toepassing van artikel 45 van de WAO nagenoeg gelijk zijn en er voor WAO-gerechtigden zonder inkomsten uit arbeid per 1 januari 1985 geen overgangsmaatregel wordt getroffen, zodat ik een overgangsregeling voor de groep personen op wie artikel 45 van de WAO van toepassing is niet noodzakelijk acht. Overigens is het juist, zoals de leden van de fractie van het C.D.A. veronderstellen, dat zowel in de huidige regelingen voor overheids personeel als in de gewijzigde regelingen, zoals voorgesteld in het voorstel van wet tot wijziging van de Algemeen Burgerlijke Pensioenwet (kamerstukken II, 1983–1984, 18 124, nr. 2) een cumulatie tot 100% wordt toegestaan.

De fractie van de P.v.d.A. heeft gevraagd naar de hoogte van de vrijlating van nevenverdiensten in de ABW. In geval van bijstandsverlening wordt gedurende 2 jaar van de netto-inkomsten uit arbeid 25% vrijgelaten met een maximum van 15% van het toepasselijke uitkeringsbedrag. Voor gezinnen is de maximumvrijlating f 217,05, voor alleenstaanden van 23 jaar en ouder f 151,95 per maand. De periode van 2 jaar kan worden verlengd indien en zolang als gevolg van in de persoon en het gezin gelegen belemmeringen niet volledig in de algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan kan worden voorzien. Zoals uit het voorgaande blijkt wordt in de ABW inderdaad 25% van de neveninkomsten vrijgelaten. De vrijlating is echter beperkt tot 15% van het uitkeringsbedrag. Die 15% toegepast op 70 leidt tot een percentage boven de 70 van 10,5, hetgeen goed overeenkomt met de 10 uit het voorstel.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen verder naar de hoogte van de vrijlating van het arbeidsinkomen van een gehandicapte in een AWBZ-instelling. De vrijlating van het arbeidsinkomen bedraagt voor een ongehuwde per maand f 300,14 inclusief vakantiegeld. Voor een echtpaar, wanneer beide echtelieden in een AWBZ-instelling zijn opgenomen, bedraagt de vrijlating f 500,04, inclusief vakantiegeld, per maand. Het gaat hierbij om besteedbare bedragen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten voorts een inzicht in de werking van andere vrijstellingsbepalingen relevant. Met betrekking tot de regelingen voor werknemers wordt opgemerkt, dat in geval van gedeeltelijk werken tijdens uitkering ingevolge de Ziekewet het ziekengeld zodanig wordt gekort, dat loon en ziekengeld tezamen gelijk zijn aan het voorheen genoten (bruto)loon. In geval van uitkering ingevolge de WW en de WWV worden de nevenverdiensten, die de betrokkene tijdens zijn werkloosheid gaat verwerven, op zijn uitkering in mindering gebracht naar rato van het uitkeringspercentage van de betreffende regeling. Na realisering van dit voorstel van wet zullen deze bijverdiensten in beide regelingen derhalve voor 70% op de uitkering in mindering worden gebracht. Ik moge in dit verband nog verwijzen naar de in de WW en de WWV opgenomen loon-suppletierregeling, die ter vergroting van de bereidheid van werkloze werknemers om aan het arbeidsproces te gaan deelnemen, een zodanige aanvulling op lager betaald werd toekent, dat thans in totaal 90% c.q. 85% van het dagloon WW respectievelijk WWV kan worden ontvangen. Dit komt eveneens overeen met 10% van het dagloon WW c.q. WWV.

Voorts meenden de leden van de fractie van de P.v.d.A. dat in het kader van de anticumulatiebepaling voor AAW-uitkeringsgerechtigden nog een wetswijziging behoort te worden voorgesteld, opdat ook hier vergelijking met het maatmaninkomen mogelijk is, in plaats van alleen een vergelijking met de grondslag.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. doelen hiermee naar ik aanneem op het mondeling overleg dat ik ter zake op 23 november 1983 heb gevoerd met de vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Zoals uit het op 12 april 1984 vastgestelde verslag van dat mondeling overleg (kamerstukken II, 1983/84, 18 100, hoofdstuk XV, nr. 67) blijkt, heb ik de vaste commissie toegezegd nog eens de situatie te zullen onderzoeken, waarin een gewezen zelfstandige niet-passende arbeid verricht en een AAW-uitkering geniet. Het betreft hier een ingewikkelde materie.

Binnen afzienbare tijd hoop ik de vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid hierover nader te kunnen inlichten.

De leden van de fractie van D'66 merkten voorts op dat de regering geen enkele poging in het werk stelt om de arbeidsmarktkansen te verbeteren. Zij vroegen naar het beleid van de regering in deze.

Ik moge hieromtrent opmerken dat de regering ernaar streeft zo spoedig mogelijk de Wet Arbeid Gehandicapte Werknemers tot stand te brengen. Over de wijzigingen die de regering in het voorstel van wet wil aanbrengen zijn adviezen van de Sociaal-Economische Raad en het Centraal Georganiseerd Overleg in Ambtenarenzaken ontvangen. De betreffende nota van wijziging is thans ter advisering aan de Raad van State voorgelegd. Na ontvangst van het advies zal de memorie van antwoord worden afgerond en aan uw Kamer gezonden.

Met betrekking tot de vraag van de leden van de fractie van de R.P.F. over de relatie tussen de vrijlating van inkomsten uit arbeid ingevolge de WAO en de in de memorie van toelichting in het kader van de stelselherziening genoemde vrijlating tussen 0% en 15% van het minimumloon moge erop worden gewezen, dat het in deze over twee verschillende zaken gaat. In het eerste geval betreft het het inkomen, dat iedere WAO-uitkeringsgerechtigde naast zijn uitkering mag bijverdienen. In het tweede geval betreft het degene, die recht heeft op een uitkering die lager is dan het voor hem geldende minimum en door bijverdiensten of door arbeidsinkomen van zijn huwelijkspartner te zamen met zijn uitkering een inkomen verwerft van meer dan bij voorbeeld 115% van het minimumloon. Bedraagt het totale inkomen minder, dan bestaat aanspraak op een gezinstoeslag. Overigens staat nog niet vast, welke percentages in het kader van de komende gezinstoeslagenwet in aanmerking zullen worden genomen. Ook hierover moeten de komende maanden nog besluiten worden genomen.

b. *De minimumdagloonbescherming*

De leden van de fractie van de P.v.d.A. stelden enige vragen over de minimumdagloonbescherming. Blijkbaar verkeerden zij in de veronderstelling, dat er in de regelingen die hier aan de orde zijn t.w. de WW en de WWV, bij de toepassing van de minimumdagloombepalingen een vrijlating van ander eigen inkomen of het inkomen van de huwelijkspartner geldt van 15%. Voor beter begrip van deze materie is wellicht enige verduidelijking op zijn plaats.

In de huidige situatie wordt het minimumdagloon in aanmerking ~~genomen~~ indien de uitkering en de andere eigen inkomsten en/of de inkomsten van de echtgeno(o)t(e) te zamen niet meer bedragen dan het minimumdagloon WW.

Het minimumdagloon WW (momenteel f 123,24) is zodanig vastgesteld, dat de netto WW-uitkering gelijk is aan het netto minimumloon. Bij het huidige uitkeringspercentage van 80 betekent dit dat het vrijgelaten bedrag niet 15% van het minimumloon is maar op bruto basis ca. 25% (stel: minimumloon = 100, dan is minimumdagloon 125 om een uitkering van 100 te bereiken).

Door de verlaging van het uitkeringspercentage naar 70 zou zonder nadere voorziening het vrijgelaten bedrag stijgen tot circa 43% van het minimumloon. Om het vrijgelaten bedrag op 25% te handhaven is in het voorstel van wet de grens gesteld op 87,5% van het minimumdagloon. De door de P.v.d.A.-fractie gesignaleerde afwijking ten opzichte van de ABW in de zin van een minder ver gaande vrijlatingsbepaling is dan ook niet aanwezig.

Ik vermag niet in te zien dat, terwijl de minimumbescherming via de netto-netto-koppeling op hetzelfde bedrag blijft gehandhaafd het nodig zou zijn – zoals deze leden stelden – de vrijlating te verhogen.

De opmerking van de leden van de S.G.P.-fractie, dat de vrijlatingsbepalingen in het kader van de WW en WWV ruimer zijn dan de bepalingen op dit terrein die in het kader van de stelselherziening worden vastgesteld, is op zichzelf juist. Het is echter niet zo dat dit voorstel van wet leidt tot een vergroting van de verschillen. Er is dan ook geen aanleiding tot de veronderstelling dat sprake zou zijn van een gewijzigde kabinetsofstelling ten aanzien van de vrijlatingsbepalingen van de stelselherziening en dat daarmee besparingsverliezen zouden gaan ontstaan.

Op verzoek van de leden van de D'66-fractie wordt de systematiek van de vrijlatingsbepalingen nog eens met een voorbeeld toegelicht. In de huidige situatie bedraagt de minimumuitkering in de WW f 98,60, inclusief vakantietoeslag. Bij een uitkeringspercentage van 80 leidt dit bedrag tot een minimumdagloon van $98,60 \times 10/8 = f 123,24$ per dag. Zou het uitkeringspercentage 70 hebben bedragen dan had dit geleid tot een minimumdagloon van $98,60 \times 10/7 = f 140,85$. Bij een vrijlatingspercentage van 87,5 levert dit een grens op van $87,5/100 \times 140,85 = f 123,24$ hetgeen exact hetzelfde resultaat oplevert. De door deze leden geponeerde stelling dat het kabinetsoornemen er toe leidt dat bijverdienen c.q. het verwerven van een inkomen door de partner wordt ontmoedigd, moet dan ook van de hand worden gewezen.

Het ongewijzigd laten van de vrijlatingsbepalingen in de WW en de WWV, zou, zoals reeds gezegd, een verruiming van het in aanmerking te nemen bedrag aan neveninkomsten met zich brengen van 25% van het minimumloon tot 43% van dit bedrag. Dit zou overeenkomen met een verruiming van ruim f 4500 per jaar, hetgeen zou impliceren dat een groter aantal gerechtigden onder de werkingssfeer van de minimumdagloonbepalingen zouden komen. De optrekking van het eigen dagloon tot het minimumdagloon gaat met kosten gepaard. Uit dien hoofde zou dus een besparingsverlies optreden. Om welk bedrag het daarbij gaat is echter niet in te schatten. Daarvoor ontbreken de noodzakelijke gegevens met betrekking tot de hoogte van het overig inkomen van WW- resp. WWV-gerechtigden en hun partners. Daarom is in de memorie van toelichting volstaan met de kwalitatieve constatering dat vergroting van de vrijlating leidt tot besparingsverlies. Dit in antwoord op een desbetreffende vraag van de leden van de C.D.A.-fractie.

c. Loonsuppletierегeling in de WW en de WWV

De leden van de fractie van de P.v.d.A. stelden een aantal vragen over de loonsuppletierегeling in de WW en de WWV. Allereerst wensten zij te vernemen hoeveel mensen een loonsuppletie hebben ontvangen in de jaren 1982, 1983 en de eerste helft van 1984; tevens vroegen ze naar de prognose van het aantal personen voor de tweede helft van 1984, daar zij de indruk hadden dat het aantal mensen dat een beroep doet op deze regeling sterk terugloopt. In onderstaande tabel zijn de gevraagde gegevens opgenomen.

	Aantal toegekende loonsuppletie-uitkeringen ex WW	Aantal toegekende loonsuppletie-uitkeringen ex WWV
1982	4500	3021
1983	4200	3300
1984 1e helft	1450	1200
1984 2e helft (raming)	1400	1200

Deze cijfers maken duidelijk dat sinds 1984 een forse daling in het aantal loonsuppletiegerechtigden is opgetreden welke zich verder heeft gecontinueerd. Verder stelden deze leden dat uit de optiek van de geleidelijkheid in de inkomensaanpassing de voorgestelde verlaging van het percentage

te groot is. De veronderstelling van deze leden dat bedoelde groep uitkeringsgerechtigden er in één keer 5% op achteruit gaat berust naar mijn mening op een misverstand. De inkomensaanpassing voor deze categorie is gelijk aan die van de overige uitkeringsgerechtigden. Immers de kortingen van 3% op de daglonen hadden ook betrekking op de loonsuppletie-uitkeringen, daar het in deze eveneens gaat om een percentage van het dagloon.

Tevens vroegen deze leden zich af of een verlaging van het uitkeringspercentage naar 70 eventueel niet tot een wijziging van de ondergrens in de loonsuppletie-regeling zou kunnen leiden en welk misbruik hiervan wordt gevreesd. Ook de leden van de fractie van het C.D.A. vroegen naar de reden van het ongewijzigd handhaven van bedoelde ondergrens.

Zoals blijkt uit de memorie van toelichting op het voorstel van wet met betrekking tot de loonsuppletie (kamerstukken 1971-1972, 11 914) heeft een aantal overwegingen een rol gespeeld bij de keuze voor een ondergrens van 60%. Naast financiële overwegingen en overwegingen in verband met het passend zijn van dergelijke arbeid speelde ook de mogelijkheid van oneigenlijk gebruik van de regeling een rol. Wat het oneigenlijk gebruik betreft werd gedacht aan situaties waarin arbeid wordt aangenomen beneden de grens van 60%, terwijl goed beschouwd deze arbeid niet passend geacht kan worden, maar werkgever en werknemer door onderlinge afspraak deze arbeid passend «maken». Het verlagen van het uitkeringspercentage en het niveau van de suppletie brengt op zich geen verandering in deze overwegingen. Wat de genoemde mogelijkheid van oneigenlijk gebruik betreft is het zelfs niet ondenkbaar dat bij de huidige ruime arbeidsmarkt de kans op dergelijk oneigenlijk gebruik van de regeling toeneemt en nog wordt versterkt bij een verlaging van deze ondergrens. Deze vorm van oneigenlijk gebruik dient echter tot elke prijs te worden voorkomen. Derhalve vind ik het niet gewenst de ondergrens van 60% te verlagen.

Overigens ligt het in mijn voornemen om op betrekkelijk korte termijn een adviesaanvraag te verzenden aan de SER, waarin de werking van de loonsuppletie-regelingen van WW en WWV ten principale aan de orde wordt gesteld.

d. Uitkeringspercentage wachtgeldverzekering

De leden van de P.v.d.A.-fractie vermochten niet in te zien, waarom de uitkering tijdens de wachtgeldperiode niet hoger gesteld zou kunnen worden, zoals thans het geval is. Ook de leden van de fractie van het C.D.A. waren hierdoor enigszins verbaasd terwijl ook de leden van de C.P.N.-fractie ter zake enige vragen stelden. Deze kwestie heeft de Raad van State in zijn advies ook ter sprake gebracht in verband waarmee ik in de eerste plaats zou willen verwijzen naar punt 4 van het nader rapport van de Koningin. Voorts zou ik onder de aandacht van deze leden willen brengen, dat de wachtgeldreglementen van de bedrijfsverenigingen thans alle 26 de bepaling bevatten, dat het wachtgeld 80% van het dagloon bedraagt. Indien de wettelijke bepaling zou komen te luiden, dat het wachtgeld ten minste 70% zou bedragen, dienen de bedrijfsverenigingen, om te voorkomen dat zij gehouden zijn tijdens de wachtgeldperiode 80% uitkering te geven ieder voor zich hun wachtgeldreglement te wijzigen. Te meer omdat in de geïntegreerde werkloosheidswet omtrent de wijze waarop bovenwettelijke uitkeringen mogelijk zullen worden gemaakt nog geen beslissing is genomen, acht ik het niet wenselijk in de interim-periode dergelijke bovenwettelijke uitkeringen zonder nadere afspraken automatisch te doen ontstaan, waar zij in de huidige situatie niet voorkomen.

4. Inkomenseffecten

De leden van de C.D.A.-fractie informeerden naar de bruto en netto uitkeringen vóór en ná de maatregelen per 1 januari 1985. In onderstaand overzicht zijn deze gegevens voor een WAO-gerechtigde alleenverdiener

weergegeven. Hierbij is geen rekening gehouden met de overgangsregeling voor WAO-gerechtigden (110 mln.), omdat over de vormgeving van deze maatregel nog geen besluit is genomen.

Maandloon incl. vak. uitkering	December 1984		Januari 1985	
	bruto per maand	netto per maand	bruto per maand	netto per maand
2745 (min.dagl.)	1984,05	1447,25	1983,82	1472,70
3045	2130,20	1520,32	1983,82	1472,70
3155 (modaal)	2206,32	1560,56	2053,64	1508,80
3370	2358,35	1628,64	2195,23	1582,97
3915	2738,76	1794,59	2549,32	1756,32
4460	3119,17	1957,28	2903,41	1919,87
5000	3499,58	2114,32	3257,50	2076,91
5440	3803,85	2253,95	3540,68	2201,53
5705	3990,69	2572,81	3714,68	2498,21

De leden van de C.D.A.-fractie veronderstelden terecht dat geen WW-koopkrachtplaatjes gegeven zijn omdat men slechts een half jaar in de WW verkeert. De vraag of mag worden aangenomen dat de ontwikkeling van deze koopkracht analoog verloopt aan die van een WAO-uitkering, kan derhalve niet worden beantwoord.

Koopkrachtoverzichten zijn gebaseerd op de veronderstelling dat de overige omstandigheden waarin de betrokkenen zich bevinden in de beschouwde twee vergelijkingsjaren ongewijzigd blijven. Dit is ten aanzien van de WW-gerechtigden, gezien de beperkte korte duur van de uitkering, per definitie niet het geval. Dit maakt het onmogelijk om koopkrachtontwikkeling van een WW-gerechtigde voor de twee vergelijkingsjaren te volgen zoals dit wordt gedaan ten aanzien van bij voorbeeld de WAO-gerechtigde, de minimumloner of de modale werknemer.

De leden van de V.V.D.-fractie verzochten om een overzicht van de koopkrachtmutaties in 1985 voor alleenverdieners, tweeverdieners en alleenstaanden. Ook de leden van de fractie van D'66 wensten meer inzicht in de koopkrachtmutaties voor alleenstaanden.

In bijgaande tabel zijn de gevraagde gegevens samengevat. Daarbij zij opgemerkt dat de ontwikkeling voor alleenstaanden tot 27 jaar identiek is aan die van de tweeverdieners. Niet opgenomen is de situatie voor de alleenstaanden vanaf 27 tot 34 jaar. In het kader van de derde fase van de wet tweeverdieners is voor deze categorie een verhoging van de belastingvrije som voorzien tot het niveau van de oudere alleenstaanden. Hiervan gaat een positief koopkrachteffect uit.

Koopkrachtontwikkeling in 1985 van alleenverdieners, tweeverdieners en alleenstaanden met WAO-uitkering (excl. kinderbijslag)

Eigen dagloon per 31-12-1983	Alleenverdiener	Tweeverdiener	Alleenstaanden vanaf 34 jaar
101,66	—	-8,2	-7,6
110	—	-8,2	-7,6
120	—	-7,9	-7,3
126,23 (minimum)	+0,3	-7,2	-6,6
144 (modaal)	-5,7	-6,6	-5,0
262 (maximum)	-5,6	-7,5	-6,2

Bij de tabel passen enige kanttekeningen. Allereerst zij opgemerkt dat voor alleenverdieners het eigen dagloon, voor zover dit beneden het minimumdagloon is gelegen, niet relevant is. Vanwege de bescherming van het minimumdagloon vindt optrekking tot het minimumniveau plaats.

Voorts is er bij de becijferingen ten aanzien van de tweeverdieners en alleenstaanden vanuit gegaan dat de uitkering vóór 1 januari 1983 is ingegaan. Dit houdt in dat de daglonen beneden het minimumdagloon worden bepaald door de overgangsregeling ter zake van de wet van 29 december 1982, Stb. 737. Voor de tweeverdieners en alleenstaanden die hun uitkering na 1 januari 1983 hebben zien ingaan, komen de koopkrachteleffecten voor de dagloonniveaus beneden de f120 enige tienden van procenten slechter uit.

Een derde opmerking betreft de minder ongunstige koopkrachtontwikkeling van tweeverdieners en oudere alleenstaanden met een modaal dagloon, in vergelijking tot de overige daglonen. De oorzaak hiervan is gelegen in de min of meer toevallige omstandigheid dat de verlaging van het belastingpercentage van de tweede schijf – zoals voorzien in 1985 – doorwerkt in het tarief voor de vakantie-uitkering.

De verschillen in koopkrachtontwikkeling tussen alleenverdieners, tweeverdieners en alleenstaanden zijn in hoofdzaak gelegen in de effecten op de belastingvrije sommen die in het kader van de derde fase van de wet tweeverdieners worden voorgesteld. Voor alleenverdieners zal als gevolg hiervan sprake zijn van een extra verhoging met een positief (partieel) koopkrachteleffect, hetgeen overigens blijkt uit tabel 8.1 van de memorie van toelichting. Ook voor oudere alleenstaanden is dit effect nog positief, zij het in mindere mate. Het effect van de derde fase is voor tweeverdieners negatief zoals ook uit de memorie van toelichting kan worden gelezen.

De overige in tabel 8.1 van de memorie van toelichting opgenomen partiële effecten wijken voor tweeverdieners en alleenstaanden slechts marginaal af. Om die reden is van een afzonderlijke weergave afgezien.

De leden van de V.V.D.- en de P.S.P.-fractie vroegen naar de gecumuleerde inkomenseffecten voor alleenverdienende WAO-gerechtigden in de periode 1980 tot en met 1985. Deze gegevens zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Koopkracht 1980 t/m 1985

Minimum	– 12,7% ¹
Modaal	– 25,2%
Maximum dagloon	– 27,5%

¹ Exclusief eenmalige uitkering aan echte minima.

De leden van de P.S.P.-fractie wensten tevens informatie over het aantal bovenminimale uitkeringsgerechtigden dat in die periode wegens de kortingen op het minimumniveau terecht komt. Vóór 1 juli 1984 hadden de kortingen zowel betrekking op de minimumuitkeringen als op de bovenminimale uitkeringen. In die periode nam uit hoofde van de kortingen het aantal minimumuitkeringen niet toe.

Vanaf 1 juli 1984 hebben de kortingen met name betrekking op de bovenminimale uitkeringen. In onderstaande tabel is voor de maatregelen per 1 juli 1984 en die per 1 januari 1985 aangegeven hoeveel uitkeringsgerechtigden op het minimumniveau terechtgekomen zijn c.q. terechtgekomen. De overgangsregeling voor WAO-gerechtigden (110 mln.) is hierin niet verwerkt omdat omtrent de vormgeving nog geen besluit is genomen.

	Juli 1984	Januari 1985
WW	5 000	18 000
WWV		20 000
WAO	20 000	50 000
Totaal	25 000	78 000

De leden van de C.P.N.-fractie hadden gevraagd welke maatregelen het kabinet denkt te nemen om de gevolgen van de korting op de toename van het volume van echte minima op te vangen. Het kabinet voert een drie-sporenbeleid dat is gericht op een vermindering van het financieringstekort, een versterking van de marktsector en een verbetering van de werkgelegenheid. Dit beleid dat uiteindelijk moet leiden tot een herstel van de Nederlandse economie, begint thans zijn eerste vruchten af te werpen. Dit is voor het kabinet een reden om de toekomst met een zeker optimisme tegemoet te zien. Naarmate de verwachtingen inzake het economische herstel zullen worden bewaarheid, zal op den duur het aantal echte minima kunnen teruglopen.

5. Mitigering van de maatregelen in de sfeer van de WAO

Een aantal fracties is naar aanleiding van de desbetreffende brief aan de Tweede Kamer van 26 oktober jl. ingegaan op de wijze waarop invulling kan worden gegeven aan het bedrag van f 110 mln., dat beschikbaar is om de verlaging van de WAO-uitkeringen te mitigeren.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vreesden in deze brief een voorbeeld te moeten zien van toekomstige wetgeving, waarin het beschikbare bedrag «beleidsmatig» wordt vastgesteld en het parlement de besteding van dat bedrag mag invullen.

Ik wil naar aanleiding van deze opmerking buiten twijfel stellen, dat het beslist niet de bedoeling is om de invulling van het bedrag van f 110 mln. uitsluitend aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal over te laten. De regering zal uiteraard haar standpunt in dezen bepalen. De brief van 26 oktober beoogt echter de leden van de Kamer de gelegenheid te bieden hun gedachten te vormen over een aantal alternatieven op dat punt, zodat de regering bij haar voorstellen het oordeel van de Kamer kan laten meewegen.

De regering zal haar standpunt eerst dan kenbaar maken, zodra zij het oordeel van de Kamer kent. Dit in reactie op de vraag van de C.P.N. op dit punt. *Verschillende fracties – met name de C.D.A.-fractie en de fractie van D'66– stelden eerst nog een vraag alvorens tot een definitieve standpuntbepaling te komen. Zo stelde de C.D.A.-fractie de vraag om welke bedragen het zou gaan, wanneer de volgens de tabel te verstreken bedragen niet per maand, maar als bedrag ineens zouden worden ontvangen.*

Wanneer het bedrag ineens zou worden bestemd voor alle WAO-uitkeringsgerechtigden met een boven-minimale uitkering, dan zou een bedrag van f 200 mogelijk zijn. Wordt vervolgens de doelgroep beperkt naar leeftijd en/of lengte van de uitkeringsperiode dan loopt dit bedrag op tot maximaal f 480, bij een combinatie van leeftijd vanaf 50 jaar en een lengte van de uitkeringsperiode langer dan 5 jaar.

De toepassing van een systematiek van vaste bedragen brengt overigens de nodige problemen met zich. Allereerst dient gewezen te worden op de effecten die zich hierbij rond het minimum kunnen voordoen. Voor gerechtigden met een uitkering iets boven het minimum zou in deze systematiek uiteindelijk een koopkrachtvoortgang resulteren die de mutatie van de minima overtreft. Er doen zich namelijk schokeffecten voor rond het minimumniveau.

Voorts moet aandacht worden besteed aan de uitvoeringstechnische aspecten van een bedrag ineens. De uitvoeringsorganen zullen aanzienlijke problemen hebben met de uitvoering van een dergelijke regeling en geconfronteerd worden met extra administratiekosten. Gezien de werkbelasting die door deze organen momenteel reeds als zeer hoog wordt ervaren, lijkt het door de leden van de C.D.A.-fractie aangedragen alternatief ook uit dezen hoofde minder gewenst.

Nu reeds gaf de C.D.A.-fractie wel te kennen op zich te kunnen instemmen met een invulling die een relatie legt met leeftijd en uitkeringsduur.

Alleen de leden van de fractie van de V.V.D. en het G.P.V. kwamen in het voorlopig verslag tot een duidelijke keuze omtrent de invulling van de 150 miljoen. De V.V.D.-fractie sprak zijn voorkeur uit voor de variant waarbij de leeftijdsgrens gesteld wordt op 50 jaar en de lengte van de uitkeringsperiode op langer dan 2 jaar, hetgeen voor deze categorie leidt tot een uitkeringspercentage van 72,5%.

Het lid van de G.P.V.-fractie sprak zijn voorkeur uit voor de variant met de hoogste leeftijdscategorie en langste uitkeringsduur, hetgeen voor deze categorie leidt tot een uitkeringspercentage van 73,0%. Zodra de fracties, die hun oordeel hebben opgeschort totdat de concrete vraag was beantwoord, hun keuze hebben kenbaar gemaakt, zal de regering haar standpunt meedelen.

De leden van de fractie van D'66 vroegen of het bij de thans nog beschikbare 110 mln. gaat om een structureel of een eenmalig bedrag. Zoals deze leden zelf al vermoedden gaat het om een tijdelijke verhoging. Dit is ook geheel in overeenstemming met de strekking van de motie gezien de toelichting die de indiener tijdens de behandeling van het z.g. 1 juli-pakket daarop heeft gegeven. Bij die gelegenheid heeft de heer Linschoten immers verklaard dat «deze motie met haar prijskaartje – dat wat de fractie betreft 150 miljoen bedraagt – betekent dat de V.V.D.-fractie accepteert dat de ombuigingstaakstelling voor 1985 met dat bedrag naar beneden wordt bijgesteld». (Handelingen Tweede Kamer 1983–1984, blz. 5135.)

De leden van de P.S.P.-fractie constateerden dat de overgangsregeling voor WAO-gerechtigden een tijdelijke zaak zal zijn. Zij waren om die reden geïnteresseerd in het koopkrachteeffect voor WAO-gerechtigden bij een uiteindelijk uitkeringspercentage van 70. In het voorgaande en ook in de memorie van toelichting van het voorstel van wet zijn de koopkrachteeffecten gepresenteerd bij een verlaging van het uitkeringspercentage naar 70. De positieve koopkrachteeffecten van de overgangsregeling voor WAO-gerechtigden zijn hierin niet verwerkt, omdat hierover nog geen besluit is genomen. Voor de gegevens, die door de leden van de P.S.P.-fractie zijn gevraagd, kan om deze reden naar de memorie van toelichting en het voorstel van wet worden verwezen.

De G.P.V.-fractie stelde de vraag of ook overwogen wordt binnenkort met maatregelen te komen om uitkeringen ingevolge een volksverzekering en een werknemersverzekering te anticumulieren. Als voorbeeld wordt daarbij genoemd een WAO-en AWW-uitkering. Ten aanzien van deze vraag zij opgemerkt dat een adviesaanvraag aan de Sociaal-Economische Raad en de Emancipatieraad in voorbereiding is waarin onder meer advies gevraagd zal worden over de situatie waarin sprake is van samenloop van inkomen en AWW-uitkering.

6. Artikelen

Artikel VII

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen waarom ertoe besloten is dat uitkeringsgerechtigden geen bericht krijgen van de verlaging van de WAO-uitkering. Naar aanleiding daarvan merk ik op, dat in artikel VII slechts is bepaald dat van de beslissing inzake de verlaging van het uitkeringspercentage niet in voor beroep vatbare vorm, zoals artikel 87 van de WAO voorschrijft, kennis hoeft te worden gegeven.

Uiteraard houdt dit niet in, dat de betrokken uitkeringsgerechtigden geen informatie over de onderhavige maatregel ontvangen.

In dit verband moge ik verwijzen op bijvoorbeeld het persbericht dat door het ministerie bij de indiening van het voorstel van wet is uitgegeven. Daarnaast vindt periodiek overleg plaats tussen het ministerie en de uitvoeringsorganen, waar het voorlichtingsaspect aan de orde is. Dat maakt actuele informatie door de uitvoeringsorganen – die op het punt van de voorlichting uiteraard een eigen verantwoordelijkheid hebben – naar de

uitkeringsgerechtigden toe mogelijk. Zo geeft het GAK bij toekenning van een uitkering een specificatie van de bruto-netto berekening. Bij wijziging van de uitkering wordt een nieuwe specificatie verstrekt. Zo deze wijziging een gevolg is van een algemene maatregel, dan wordt tevens informatie daarover bijgevoegd.

Over de vraag van deze leden, op welke wijze de WAO-gerechtigden tevens zullen worden geïnformeerd over hun recht desgewenst wel een beslissing ingevolge artikel 87 van de WAO te kunnen verkrijgen, zal nog nader overleg plaatsvinden met de uitvoeringsorganen.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
L. de Graaf